

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือของ นักศึกษาสถาบันราชภัฏสงขลา นั้น ผู้วิจัยขอเสนอข้อขึ้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. สร้างแผนการสอนเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยใช้การเรียนรู้แบบ ร่วมมือของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสงขลา
2. เปรียบเทียบผลการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วย วิธีเรียนแบบร่วมมือกับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีเรียนแบบปกติ
3. เปรียบเทียบผลการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษา ก่อนและหลังการแต่ละวิธี
4. ประมวลความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏสงขลา ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 123 คน แล้วเลือกแบบเจาะจงมา 2 กลุ่มเรียน ที่สังกัดคณะเดียวกันแล้วจึงสุ่มแบบ หลายชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาโปรแกรมวิชาการบริหารธุรกิจ จำนวน 64 คน โดยมี แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่เท่าเทียมกัน วัดผลก่อนและหลังการ ทดลอง (Equivalent Control Group, Pretest – Posttest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. แผนการสอนรายวิชาพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตนโดยใช้การเรียนรู้แบบ ร่วมมือ รวม 11 แผนการสอนย่อย ใช้เวลาเรียน 45 คาบ

2. แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่ดัดแปลงจากแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ฉบับโรงเรียนของคูเปอร์สมิธที่แปลเป็นภาษาไทย มีจำนวนข้อคำถาม 42 ข้อ ประกอบด้วย ข้อกระทงทางบวกและทางลบ วัดการเห็นคุณค่าใน 3 ด้าน คือ ด้านตนโดยทั่วไป ด้านการศึกษา ด้านสังคม หลังการดัดแปลงแก้ไขผู้วิจัยได้นำไปหาค่าความตรงตามโครงสร้างกับ ฉบับเดิมกับนักศึกษาสถาบันราชภัฏสงขลาชั้นปีที่ 1 จำนวน 24 คน ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันได้เท่ากับ .86 และหาค่าเที่ยงทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .79

การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. ให้นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ก่อนเริ่มการเรียนในแต่ละวิธี
2. นักศึกษาเรียนตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 11 แผนการสอนรวม เวลา 45 คาบเรียน เรียนสัปดาห์ละครั้ง ๆ ละ 3 คาบเรียน เป็นเวลา 15 สัปดาห์
3. เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการแล้วให้นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองอีกครั้ง และนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย
2. เปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาระหว่างกลุ่มที่เรียน โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือกับกลุ่มที่เรียน โดยใช้การเรียนแบบปกติโดยการทดสอบค่าที (t-test)
3. เปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษา ก่อนและหลังการเรียนแต่ละวิธี โดยการทดสอบค่าที (t-test)
4. ประมวลผลความคิดเห็นของนักศึกษา ที่มีต่อการจัดกิจกรรมกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นความถี่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

1. แผนการสอนเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือของนักศึกษาศาสนาชั้นราชภัฏสงขลา ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการสอนในรายวิชาพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน โดยนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือที่เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งให้นักศึกษารับผิดชอบทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนช่วยเหลือสนับสนุนกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ประเมินการให้คะแนนนักศึกษา จากครั้งหนึ่งของคะแนนที่นักศึกษาทำได้ รวมทั้งอีกครึ่งหนึ่งของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม มาใช้เป็นหลักในการจัดลักษณะการเรียนการสอนแบบร่วมมือ นอกจากนี้ยังได้นำเอาแนวคิดการจัดกิจกรรมพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองในลักษณะที่สนับสนุนให้กำลังใจ และให้ข้อมูลเชิงบวกแก่กัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และยอมรับความสามารถที่แตกต่างกันได้ ระลึกถึงสิ่งที่ตนประสบความสำเร็จมาแล้ว ตลอดจนยอมรับความล้มเหลวหรือความผิดพลาดของตนได้ มาใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง ลักษณะของแผนการสอนในแต่ละแผนการสอนย่อย ๆ ประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผล โดยภาพรวมแผนการสอนนี้ประกอบด้วยแผนการสอนย่อยๆ 11 แผน ใบกิจกรรมต่าง ๆ 32 กิจกรรม ใบความรู้ (เพิ่มเติมจากเอกสาร) 14 เรื่อง และแบบประเมินด้านต่าง ๆ 13 เรื่อง

2. เปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือกับกลุ่มที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติ

หลังการทดลอง พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือ เห็นคุณค่าในตนเองโดยภาพรวมแตกต่างจากนักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเห็นคุณค่าในตนเองด้านตนโดยทั่วไป และด้านการศึกษาสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านสังคมสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านตนโดยทั่วไป พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านตนโดยทั่วไป สูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติ

อย่างชัดเจน คือ ความพอใจในสภาพของตน ความเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตน และการไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ต่างๆ

ด้านการศึกษา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านการศึกษา สูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติอย่างชัดเจน คือ ความพอใจกับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในชั้นเรียน และในสถานศึกษา และความภาคภูมิใจในงานด้านการเรียน

ด้านสังคม พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือมีการเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคมสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติอย่างชัดเจน คือ การชอบรวมกลุ่ม การที่เพื่อนๆยอมรับความคิดของตนและวิพากษ์วิจารณ์น้อยลง

3. เปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาก่อนและหลังการเรียนแต่ละวิธี

3.1 หลังการทดลอง พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเห็นคุณค่าในตนเองด้านตน ด้านตนโดยทั่วไป ด้านการศึกษา ด้านสังคม และโดยภาพรวมหลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่คะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการทดลองของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านตนโดยทั่วไป พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือ มีการเห็นคุณค่าในตนเองด้านตนโดยทั่วไปสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างชัดเจน คือ ความพอใจในสภาพของตน การเข้าใจตนเอง และความเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตน

ด้านการศึกษา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือมีการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการศึกษาสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างชัดเจน คือ ความรู้สึกที่ดีต่ออาจารย์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียน และความภาคภูมิใจกับงานด้านการเรียน

ด้านสังคม พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือมีการเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างชัดเจน คือ การชอบรวมกลุ่ม การไม่จำเป็นต้องทำให้ผู้อื่นพอใจ และการถูกเพื่อนๆวิพากษ์วิจารณ์น้อยลง

3.2 หลังการทดลอง พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติเห็นคุณค่าในตนเองด้านตนโดยทั่วไป ด้านการศึกษา ด้านสังคม และโดยภาพรวมหลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลอง นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านตนโดยทั่วไป พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านตนโดยทั่วไป สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างชัดเจน คือ ความพอใจในสภาพของตน การเข้าใจตนเอง และการควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น

ด้านการศึกษา พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านการศึกษา สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างชัดเจน คือ ความภาคภูมิใจในงานด้านการเรียน การพูดหน้าชั้นได้ดีขึ้น และความรู้สึกที่ดีต่ออาจารย์

ด้านสังคม พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติมีการเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างชัดเจน คือ การรู้จักทำตัวให้เป็นที่รักของผู้อื่น และการขอบรมกลุ่ม

4. จากการประมวลผลความคิดเห็นของนักศึกษา ที่มีต่อการจัดสภาพการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง

4.1 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ลักษณะของกิจกรรม พบว่า เป็นกิจกรรมที่ให้โอกาสทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ กิจกรรมที่จัดให้ทั้งความสนุกสนานควบคู่กับการเรียนรู้ เป็นต้น

4.1.2 ประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งแบ่งเป็นด้าน ๆ ดังนี้

4.1.2.1 ด้านความรู้ความสามารถทั่วไป พบว่า ทำให้รู้จักและเข้าใจตนเองดีขึ้น รู้จักและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น รู้จักการเป็นทีมตลอดจนสามารถปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนได้

4.1.2.2 ด้านทักษะทางสังคม พบว่า ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มให้สำเร็จ และรู้จักมองโลกในแง่ดี

4.1.3 ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ พบว่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ใช้ในการอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข และประยุกต์ใช้ในการทำงานได้

4.2 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ลักษณะของกิจกรรม พบว่า เป็นกิจกรรมที่ให้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ฯลฯ

4.2.2 ประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งแบ่งเป็นด้าน ๆ ดังนี้

4.2.2.1 ด้านความรู้ความสามารถทั่วไป พบว่า ทำให้รู้จักและเข้าใจตนเองดีขึ้น รู้จักและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น กล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น ฯลฯ

4.2.2.2 ด้านทักษะทางสังคม พบว่า ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดีขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักวางตัวได้ดีในสังคม และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น

4.2.3 การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ พบว่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และใช้ในการเลือกคบเพื่อน เป็นต้น

การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัยครั้งนี้ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. วิธีเรียนแบบร่วมมือมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือมีการเห็นคุณค่าในตนเองด้านตนโดยทั่วไป ด้านการศึกษาและโดยภาพรวม สูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคมสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะที่สำคัญคือ

1.1 การจัดกลุ่มนักศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 4 คน ซึ่งถือว่าเป็นขนาดที่เหมาะสมที่สุด เพราะเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ร่วมมืออย่างเท่าเทียมกัน และสามารถแบ่งการทำงานเป็นคู่ ๆ ได้สะดวก มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด สามารถติดต่อสื่อสารกันโดยตรง อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างทั่วถึง (เคแกน, 1994) ประกอบกับกลุ่มนักศึกษาที่จัดไว้เป็นกลุ่มแบบถาวร (ตั้งแต่เริ่มแรกจนสิ้นภาคเรียน) ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาในการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม (Wheeler & Ryan) และนักศึกษามีความสนิทสนมกันมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงกล้าเปิดเผยตัวตนที่แท้จริง กล้าพูด กล้าทำ และกล้าแสดงความคิดเห็น ตลอดจน

ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องต่างๆ(อรพรรณ พรสีมา,2540) นอกจากนี้กลุ่มนักศึกษาที่จัดกลุ่มไว้เป็นแบบความสามารถโดยใช้คะแนนจากแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง (Pretest) ในลักษณะ 1 : 2 : 1 ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์จากแนวคิดการแบ่งกลุ่มจากผลสัมฤทธิ์ของสลาวิน (1995) เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีโอกาสพึ่งพากันในทางบวกมากขึ้น เพราะในการเรียนแบบร่วมมือสมาชิกกลุ่มทุกคนต้องตระหนักว่า ผลงานของกลุ่มมีผลต่อสมาชิกกลุ่มทุกคนไม่ว่าจะเป็นการได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์ก็ตาม (Johnson & Johnson, 2002) นักศึกษาจึงต้องให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่เพื่อความสำเร็จของกลุ่ม ทำให้นักศึกษาที่มีความสามารถต่ำกว่า หรือเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่า มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีเรียนหรือการทำกิจกรรมการเรียนจากนักศึกษาที่มีความสามารถสูงกว่า ในขณะเดียวกัน นักศึกษาที่มีความสามารถสูงกว่าได้ช่วยเหลือนักศึกษาที่มีความสามารถต่ำ ดังนั้นนักศึกษาทั้งที่มีความสามารถต่ำกว่าและสูงกว่าได้พัฒนาตนเองและเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาติดตามผลนักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือของจอห์นสันและจอห์นสัน (1989a) พบว่าการที่นักเรียนที่เรียนเก่งได้ช่วยอธิบายเพื่อนที่เรียนปานกลางและอ่อนนั้น ความคิดของเขากระฉ่างขึ้นและมีความคงทนในการจำสูงขึ้น จากการสังเกตพฤติกรรมในการทำกิจกรรมของนักศึกษาพบว่า นักศึกษาสนใจและรับผิดชอบทั้งงานส่วนตัวและส่วนรวม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือให้กำลังใจกันอย่างสร้างสรรค์ มีบรรยากาศเป็นกันเอง ทำให้ได้ผลงานที่ดีและมีคุณภาพ เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและเห็นความสำคัญของกลุ่ม ซึ่งสนับสนุนงานวิจัยของรอส (1995) ที่พบว่าผู้เรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มผลสัมฤทธิ์มีผลย้อนกลับในด้านการให้ความช่วยเหลือกันในกลุ่ม เกิดทักษะกระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาให้ตนเองและเพื่อนเพิ่มขึ้นตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในตนเองด้วย

1.2 งานและบทบาทหน้าที่ในการทำงานกลุ่ม ผู้วิจัยได้มีข้อตกลงกับนักศึกษา กลุ่มทดลองว่า ในการเรียนแต่ละสัปดาห์ (ครั้ง) นักศึกษาจะต้องผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันรับผิดชอบบทบาทหน้าที่ในกลุ่มจนครบทุกบทบาทแล้วหมุนเวียนในรอบใหม่ บทบาทในกลุ่ม ได้แก่ ประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม ผู้ตรวจสอบและนำเสนอผลงาน และสวัสดิการกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกทักษะเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบในบทบาทต่าง ๆ เช่น การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม การจดบันทึก การนำเสนอผลงาน และการรับหรือจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์การทำกิจกรรมแต่ละครั้ง ซึ่งเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา คือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆที่จำเป็นต่อการการดำเนินชีวิตในสังคม (Gagne, 1992) จากการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาพบว่าผลจากการที่นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกฝนตนเอง

ในทักษะต่าง ๆ ทำให้เข้าใจความสามารถที่แท้จริงของตนเอง มีการปรับปรุงในส่วนที่เป็นจุดด้อยและพัฒนาในส่วนที่เป็นจุดเด่นของตนจึงสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบได้ดีขึ้นด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้นกว่าครั้งแรกอย่างชัดเจนและไม่มีการเกี่ยงงอนในการทำหน้าที่ของตน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบรู๊คส์ (1992) ที่ว่า การที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เป็นผู้นำ จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจและมีความมั่นใจเพิ่มขึ้น เพราะเห็นว่าตนเองมีคุณค่า นอกจากนี้ยังสนับสนุนการวิจัย ของ สมพันธ์ วงษ์ดี (2544) ที่ว่าการเรียนแบบร่วมมือช่วยให้นักศึกษามีพัฒนาการที่ดีในด้านภาวะผู้นำ ส่วนกลุ่มที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติมักมีข้อจำกัดตรงที่ว่า สมาชิกกลุ่มบางคนไม่มีความรับผิดชอบต่อกลุ่มและผู้นำกลุ่มมักจะเป็นคนเดิม เนื่องจากการคัดเลือกจากกลุ่มด้วยจุดประสงค์สำคัญคือ ต้องการให้งานสำเร็จเท่านั้น (พรรณรัศมี เเงาธรรมสาร, 2533 อ้างถึงใน นาฎยา ปันอยู่, 2543)

1.3 การเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักศึกษาที่เรียนแบบร่วมมือได้เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเป็นประจำ นักศึกษาจึงมีโอกาสพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม เช่นรับรู้ในเป้าหมายของกลุ่ม มีการวางแผนร่วมกัน มีการระดมความคิดเห็น ขอมรับเหตุผลหรือความคิดเห็นในแง่มุมที่แตกต่างจากตนได้ และเรียนรู้วิธีที่จะจัดการกับปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ด้วยสันติวิธี ตลอดจนร่วมดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการด้วยความถูกต้องและรวดเร็ว ความสำเร็จจากการทำงานร่วมกัน ทำให้บุคคลมีทักษะทางสังคม เห็นคุณค่าในตนเอง และมีสุขภาพจิตที่ดี (Johnson & Johnson, 1989b) จึงกลายเป็นพลังกระตุ้นให้นักศึกษาสนใจเรียนรู้อีกขึ้นและมีความสนุกสนานในการเรียนไม่ขาดเรียนโดยไม่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แจคควิลีน (Jacqueline, 2000 อ้างถึงใน มาลีวัล เลิศสาครศิริ, 2544) พบว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนสนใจเรียนมากขึ้น ทำให้สนุกสนานทั้งผู้เรียนและผู้สอน ผู้เรียนมีการพัฒนาทางด้านวิชาการ สังคม และการเห็นคุณค่าในตนเอง การที่นักศึกษาทำงานร่วมกับสมาชิกกลุ่มเสมอ ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ซึ่งกันและสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยดี มีความสนิทสนมรักใคร่ เอาใจใส่กัน และยอมรับในความแตกต่างของกันและกัน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ มากขึ้น บรรยากาศในการเรียนอบอุ่นด้วยมิตรไมตรี ทำให้นักศึกษามีการพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยของคาโร (Carroll, 1991 cited in Metheny & Metheny, 1997) และตรงกับแนวคิดของจอยซ์และเวลล์ (Joyce & Weil, 1996) ที่ว่าการเรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกัน เป็นการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้ด้านวิชาการและกระบวนการทางสังคมเข้าด้วยกัน ทำให้

ผู้เรียนมีโอกาพัฒนาทักษะทางสังคม นอกจากนี้จากการศึกษาติดตามผลนักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือเป็นเวลาหลายปีของจอห์นสันและจอห์นสัน (1989a) ที่พบว่านักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือมีการพัฒนาการทางสังคมและมีเพื่อนมากขึ้นตลอดจนมีความสามารถในการสื่อสารสูงขึ้นและมีความเป็นผู้นำมากขึ้น

1.4 การประเมินผลงานของนักศึกษา ผู้วิจัยได้มีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลงานของนักศึกษาว่า การเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกกลุ่มทุกคนต้องตระหนักว่าผลงานของกลุ่มไม่ว่าจะเป็นงานกลุ่มหรืองานเดี่ยวมีผลโดยตรงต่อสมาชิกกลุ่มทุกคนไม่ว่าจะเป็นการได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์ก็ตาม (Johnson & Johnson, 2002) ดังนั้นนักศึกษาจึงต้องช่วยเหลือ สนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่เพื่อความสำเร็จของกลุ่ม ทำให้นักศึกษาแต่ละคนในกลุ่มกระตือรือร้นที่จะร่วมมือกันทำงานอย่างจริงจัง เต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือแนะนำกัน หรือแก้ไขปัญหาาร่วมกันมากกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบปกติ

นอกเหนือจากที่กล่าวมายังพบว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้สมาชิกเห็นคุณค่าในตนเองในระดับที่สูงกว่าการแข่งขัน และการใช้ความพยายามส่วนบุคคล เพราะในสถานการณ์ที่มีความร่วมมือ ผู้เรียนแต่ละคนพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อช่วยเหลือให้ทุกคนประสบความสำเร็จด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีความประทับใจในความสามารถของแต่ละคนด้วยความจริงใจพร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นจริง ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นส่งผลให้มีการยอมรับความสามารถของกันและกัน (Johnson & Johnson, 1989a) นอกจากนี้มีผลการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือ 63 เปรอร์เซ็นต์ยืนยันว่า การเรียนแบบร่วมมือมีผลทางบวกในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ (Slavin, 1990)

2. กิจกรรมในแผนการสอนมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองโดยภาพรวม ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยวิธีเรียนแบบร่วมมือและวิธีเรียนแบบปกติ มีการเห็นคุณค่าในตนเองโดยภาพรวมเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้อาจเนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดไว้ในแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาได้ เพราะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาแนวคิดและกระบวนการในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนั้นกิจกรรมที่จัดขึ้นจึงมีความหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มีโอกาสเรียนรู้ และค้นพบตัวเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถทั่วไป ความสามารถในการเรียนรู้ และความสามารถทางสังคมจากการทำงานเป็นกลุ่ม ภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร มีการยอมรับและสนับสนุนให้กำลังใจกัน ย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่น มีความภาคภูมิใจ

ในตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่เป็นกลุ่มมีผลต่อผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น เจตคติต่อตนเอง การได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ทำให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง เพราะมีความอบอุ่นใจและรู้สึกว่าคุณค่า ส่วนการแสดงความคิดเห็นและความสามารถร่วมกันเพื่อให้งานกลุ่มบรรลุเป้าหมาย ทำให้ทุกคนมีโอกาสประสบความสำเร็จและพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น (Bruno, 1983) นอกจากนี้การที่นักศึกษาที่เรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบปกติ ทั้งนี้เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเป็นกิจกรรมกลุ่มตลอดเวลา และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับที่สร้างสรรค์แก่สมาชิกในกลุ่มหลังการทำกิจกรรม ซึ่งตรงกับข้อสรุปที่ว่า การใช้กระบวนการกลุ่มช่วยให้บุคคลเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น (ธิดารัตน์ ศรีสุโข, 2543)

2.1 ด้านตน โดยทั่วไปจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยวิธีเรียนแบบร่วมมือ และวิธีเรียนแบบปกติมีการเห็นคุณค่าในตนเองด้านตนโดยทั่วไปเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสาเหตุอาจเนื่องจากกิจกรรมที่จัดไว้ในแผนการสอนเน้นในเรื่องการสำรวจตรวจสอบความเข้าใจตนเอง การรู้จักและยอมรับในความสามารถของตน ตลอดจนการค้นหาสิ่งที่มีคุณค่าในตนเองโดยมีบรรยากาศที่ผ่อนคลายเป็นกันเอง ทำให้ผู้เรียนกล้าเปิดเผยตนเอง และมีความมั่นใจในการแสดงออกมากขึ้นจนเป็นที่ยอมรับของตนเองและผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิตยา เชียงทอง (2526) ที่พบว่า การให้โอกาสผู้เรียนแสดงออกซึ่งความสามารถ และได้รับการยอมรับ ทำให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจ มีความมั่นใจในการกระทำกิจกรรมและการเป็นผู้นำกิจกรรมในครั้งต่อ ๆ ไป และการแสดงออกกระหว่างบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง (Conaway, 1979 อ้างถึงในสุใจ ตั้งทรงสวัสดิ์, 2532) นอกจากนี้กิจกรรมที่จัดขึ้นได้ใช้เทคนิคการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2540) คือ การใช้คำพูดที่ดีแก่ตัวเอง และการรับฟังคำพูดที่ดีของผู้อื่น ซึ่งจะเป็นการตอกย้ำให้เห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น

2.2 ด้านการศึกษา จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยวิธีเรียนแบบร่วมมือและวิธีเรียนแบบปกติมีการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจากกิจกรรมที่จัดขึ้นเน้นในเรื่องของการเข้าใจและยอมรับตนเอง ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนาตนเองที่เกี่ยวกับปัญหาการเรียน การเรียน เช่น การพูดหน้าชั้นเรียน การแสดงความคิดเห็นและอภิปรายกลุ่ม การมีส่วนร่วม

ต่อกิจกรรมในชั้นเรียน และกระตุ้นให้นักศึกษาที่มีความสามารถทางการเรียนดีกว่าได้มีโอกาสช่วยเหลือ แนะนำ หรือเป็นที่ปรึกษาของเพื่อน ๆ ด้วย จึงส่งผลให้เพื่อน ๆ เห็นคุณค่าในตนเองด้านการศึกษาเพิ่มขึ้น (สุใจ ตั้งทรงสวัสดิ์, 2532) นอกจากนี้ผลการศึกษาก็เกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน และบทบาทของครูในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองสรุปได้ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองขาดเรียนน้อยลง ทำงานส่งครูมากขึ้นมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากขึ้น และเปอร์เซ็นต์ของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาสูงขึ้น (Canfield, 1990 ; Citing Dusa n.d) ดังนั้นหากครูประจำชั้นและครูประจำวิชา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและให้การยอมรับผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ได้แสดงความสามารถและมีโอกาสเป็นผู้นำกลุ่มในบางกิจกรรมของชั้นเรียน จะทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและเป็นพลังส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นได้(Brooks,1992)

2.3 ด้านสังคม จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยวิธีเรียนแบบร่วมมือ และวิธีเรียนแบบปกติเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมที่จัดให้ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ตลอดจนทำตัวให้เป็นประโยชน์ หรือใช้ความสามารถของตนเพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนกลุ่มให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ จึงมีผลให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือสังคมได้อย่างมีความสุขและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แบททิซทิจ (Battistich, 1993) ที่ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ที่ใช้การเรียนแบบร่วมมือ ปรากฏผลว่า กลุ่มที่ประสบการณ์กลุ่มมีคุณภาพสูงคือ สมาชิกในกลุ่มมีความเป็นมิตร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แสดงความอาทรในความเป็นอยู่และทำงานร่วมกัน ซึ่งมีผลต่อบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน ผู้เรียนมีเจตคติทางบวกต่อโรงเรียน มีความขยันตั้งใจทำงานมากขึ้น มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้นผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดีขึ้น ส่วนกลุ่มมีคุณภาพต่ำจะมีผลต่อเจตคติทางลบของสมาชิกในกลุ่ม และจากการศึกษาถึงปัจจัยหลักของการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น ได้แก่การสนับสนุนทางสังคมและการสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน (Idstein, 1998) ผู้เรียนที่ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น (สุใจ ตั้งทรงสวัสดิ์, 2532)ซึ่งตรงแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2522) ที่ว่าการใช้วิธีการกลุ่มจะส่งเสริมความรู้สึกด้านจิตใจมาก กล่าวคือ สมาชิกจะมีการเปลี่ยนแปลงด้านการรับรู้ทางความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผย

ความรู้สึกและแสดงพฤติกรรมที่ตรงกับความรู้สึกของตน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเจตคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ กระบวนการกลุ่มจะช่วยฝึกทักษะที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะทางสังคม ทักษะในการค้นคว้า ทักษะทางปัญญา และทักษะในการทำงานกลุ่ม เพราะกิจกรรมที่จัดให้ให้นักศึกษาเป็นไปตามแนวคิดของบรู๊คส์ (1992) ที่ว่าควรให้นักศึกษาคิดหาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหา มีความรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือต่อส่วนรวม พร้อมทั้งให้สมาชิกกลุ่มพยายามให้กำลังใจและให้ข้อมูลย้อนกลับที่สร้างสรรค์ เนื่องจากการได้รับฟังคำพูดที่ดี ๆ จากตัวเอง เพื่อน หรือคนรอบข้างจะช่วยเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองได้เป็นอย่างดี (เกียรติวรรณ อดาตยกุล, 2540)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาในกลุ่มผู้นำ น่าจะลองใช้วิธีจัดกลุ่มร่วมมือแบบกลุ่มเพื่อนสนิท โดยจัดกลุ่มเพื่อนสนิทให้ตั้งแต่เริ่มเข้ามาเรียนในสถานศึกษา และมีเวลานัดพบกลุ่มเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นทั้งด้านการเรียนและชีวิตส่วนตัว

1.2 ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นที่เนื้อหาค่อนข้างเข้าใจยาก น่าจะนำวิธีเรียนแบบร่วมมือไปประยุกต์ใช้ เพราะการเรียนรู้จากเพื่อน ๆ ด้วยกันจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดีกว่า เนื่องจากกล้าซักกล้าถามและใช้ภาษาระดับเดียวกัน

1.3 การจัดบรรยากาศในห้องเรียน ผู้สอนควรจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ ให้มีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีการยอมรับ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้ประสบความสำเร็จร่วมกัน เพราะบรรยากาศที่ดีในห้องเรียนจะมีผลกระตุ้นให้ผู้เรียนได้นำศักยภาพของตนออกมาใช้อย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจะมีการศึกษาผลการใช้การเรียนแบบร่วมมือในรายวิชาที่ต้องเรียนต่อเนื่องกันตั้งแต่ 2 รายวิชาขึ้นไปโดยใช้นักศึกษาในกลุ่มเดียวกัน เพื่อทดสอบผลลัพธ์ของการใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือที่มีระยะเวลายาวนานขึ้น

2.2 ควรจะมีการศึกษาวิธีเรียนแบบอื่น ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน